

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμός γνωμοδότησης 158/2019

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Τμήμα Α'

Συνεδρίαση της 25^{ης} Ιουνίου 2019

Σύνθεση

Πρόεδρος : Ανδρέας Χαρλαύτης, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Μέλη: Ανδρέας Ανδρουλιδάκης, Στυλιανή Χαριτάκη, Νικόλαος Δασκαλαντωνάκης, Κωνσταντίνα Χριστοπούλου, Αγγελική Καστανά, Ευσταθία Τσαούση, Βασίλειος Κορκίζογλου, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγήτρια: Ελένη Κωστάντη, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ. (γνώμη χωρίς ψήφο)

Αριθμός ερωτήματος : Το έγγραφο με αριθ. πρωτ. ΑΤΝΕΔΕ 0008948 ΕΞ 2016/17-3-2016 του Υπουργείου Οικονομικών, Γενική Γραμματεία Δημόσιας Περιουσίας, Γενική Δ/ση Δημόσιας Περιουσίας και Κοινοφελών Περιουσιών, Αυτοτελές Γραφείο Νομοθετικού Έργου και Δικαστικών Ενεργειών, όπως επανυποβλήθηκε με το έγγραφο, με αριθ. πρωτ. Α.Π.11800 ΕΞ 2019/15-2-2019 της ίδιας υπηρεσίας.

Περίληψη ερωτήματος : Ερωτάται, σε ποια πρόσωπα (φυσικά ή νομικά) θα πρέπει να επιβληθεί ο καταλογισμός ποσού από άτακτη διαχείριση

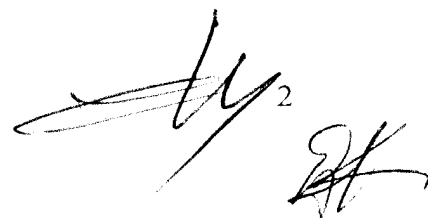
κοινωφελούς περιουσίας εκ μέρους τριμελούς επιτροπής κληρικών, της οποίας τα δύο μέλη έχουν αποβιώσει.

Στο πιο πάνω ερώτημα, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Α') γνωμοδότησε ως εξής:

Ιστορικό

Στο έγγραφο του ερωτήματος και στα στοιχεία του φακέλου που το συνοδεύουν, εκτίθεται το ακόλουθο πραγματικό:

1. Ο Ιερομόναχος Π. Χ, με την από 30-7-1976 ιδιόγραφη διαθήκη του, η οποία δημοσιεύτηκε με το πρακτικό, με αριθ. 31/1978 του Μονομελούς Πρωτοδικείου Ηρακλείου, κατέλιπε την περιουσία του, η οποία συνίστατο σε αγροτικά ακίνητα, για την αποπεράτωση του Γηροκομείου της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Κρήτης. Για τη διαχείριση αυτής όριζε τη σύσταση Επιτροπής Διαχείρισης, την οποία κατά το χρονικό διάστημα από 17-10-1979 έως 10-7-1999 αποτελούσαν ο Αρχιεπίσκοπος Κρήτης Τ., ο Ηγούμενος της Μονής Ε. Αρχιμανδρίτη Α.Σ. και ο Σύμβουλος του Ηγουμενοσυμβουλίου της Μονής Αρχιμανδρίτη Τ.Α.
2. Επί του έργου της ως άνω Διαχειριστικής Επιτροπής, ο Οικονομικός Επιθεωρητής Μ.Κ. διενήργησε διαχειριστικό έλεγχο, και υπέβαλε την έκθεση, με αριθ. πρωτ. 1234/3-4-2014, με την οποία πρότεινε τον καταλογισμό του ποσού των 19.300.000 δρχ. και, σε αντιστοιχία 56.639,76€, αλληλεγγύως στα μέλη αυτής, όπως ανωτέρω εκτέθηκαν, διότι από τον έλεγχο προέκυψε ότι δεν διέθεσαν το προϊόν της εκποίησης των κληρονομιαίων ακινήτων σύμφωνα με τον σκοπό που όριζε ο διαθέτης, ήτοι υπέρ της ανέγερσης του Γηροκομείου Κρήτης, αλλά προς κάλυψη άλλων αναγκών της Αρχιεπισκοπής και του Οργανισμού Μοναστηριακής Περιουσίας Νομού Ηρακλείου.
3. Ενόψει του ότι εκ των προαναφερθέντων μελών, οι Αρχιεπίσκοπος Κρήτης Τ. και Αρχιμανδρίτης Τ.Α. έχουν αποβιώσει, με το έγγραφο με αριθ. πρωτ. Δ.Κ.Π. 0003985 ΕΞ 2015/13-3-2015 της Διεύθυνσης Κοινωφελών Περιουσιών της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Κρήτης τέθηκε το ερώτημα, εάν ο καταλογισμός θα βαρύνει μόνο το μέλος της Διαχειριστικής Επιτροπής που είναι στη ζωή, ήτοι τον Αρχιμανδρίτη Α.Σ. ή όλα τα μέλη της, και στην δεύτερη

Handwritten signature and initials in black ink, located at the bottom right of the page. The signature appears to be a stylized 'H' or 'M' followed by a subscript '2', and the initials are 'AH'.

περίπτωση, ποιοι είναι οι κληρονόμοι των αποβιωσάντων, δεδομένων των εκκλησιαστικών αξιωμάτων που κατείχαν.

4. Η άποψη της ερωτώσας Υπηρεσίας, όπως έχει εκφραστεί στο έγγραφό της με αριθ. πρωτ. ΑΤΝΕΔΕ 0008948 ΕΞ 2016/17-3-2016 αναφορικά με το πρώτο υποερώτημα, είναι ότι εν προκειμένω πρόκειται για καταλογισμούς, οι οποίοι έχουν αποζημιωτικό κατά βάση χαρακτήρα και όχι κυρωτικό, και ότι μπορούν νόμιμα να επιβληθούν και σε βάρος των κληρονόμων του αποβιώσαντος καταλογιστέου προσώπου.

5. Όσον αφορά το δεύτερο υποερώτημα, ήτοι ποιοι είναι οι κληρονόμοι των αποβιωσάντων, δεδομένων των εκκλησιαστικών αξιωμάτων που κατείχαν, η ερωτώσα Υπηρεσία χωρίς να διατυπώνει άποψη επικαλείται ως σχετικές τις διατάξεις του ν. ΓΥΙΔ (3414)/1909 Περί Γενικού Εκκλησιαστικού Ταμείου και διοικήσεως Μοναστηρίων (Α' 170), που διατηρήθηκε σε ισχύ με τα άρθρα 99 του ΕισΝΑΚ, 7 παρ. 2 και 25 του ν 4684/1930, 1 του ν. 1918/1942, τον ν. 2067/1952, και τέλος το ν. 1811/1988 (Α' 231), που κατάργησε τον Οργανισμό διοίκησης Εκκλησιαστικής Περιούσιας (ΟΔΕΠ) και διάδοχος αυτού ορίστηκε η Εκκλησία της Ελλάδος, διατάξεις, οι οποίες, δεν έχουν εφαρμογή εν προκειμένω.

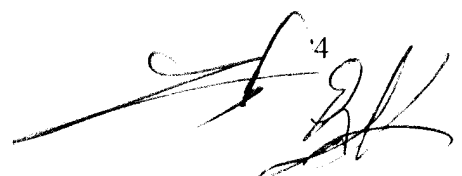
Ενόψει των ανωτέρω υπεβλήθη το ερώτημα που αναφέρεται στην αρχή.

6. Εν συνεχεία από τα συμπληρωματικά - διευκρινιστικά στοιχεία, που υπεβλήθησαν με το έγγραφο, με αριθ. πρωτ. 11359/22-10-2018, της Δ/σης Κοινοφελών Περιουσιών της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Κρήτης προς την ερωτώσα Υπηρεσία, προέκυψε ότι: α) ο εκ των μελών της Επιτροπής Αρχιεπίσκοπος Κρήτης Τ. κατά κόσμον Μ.Π. του Κ, είχε μόνο την ιδιότητα του Επισκόπου και απεβίωσε στις 26-7-2006 στο Ηράκλειο Κρήτης χωρίς να αφήσει διαθήκη, όπως προκύπτει από τα πιστοποιητικά με αριθμούς πρωτ. 6869/17-4-2018 του Πρωτοδικείου Ηρακλείου και 1878/23-4-2018 του Ειρηνοδικείου Ηρακλείου και β) ο Τ. κατά κόσμον Λ. Α. του Α. Ιερομόναχος Αρχιμανδρίτης, απεβίωσε στις 18-5-2007 στο Ηράκλειο, χωρίς επίσης να αφήσει διαθήκη, όπως προκύπτει από τα πιστοποιητικά με αριθμούς πρωτ. 6870/17-4-2018 του Πρωτοδικείου Ηρακλείου, 1879/23-4-2018 του Ειρηνοδικείου Ηρακλείου και 194/4-5-2018 του Ειρηνοδικείου Πύργου. Μέχρι το χρόνο του θανάτου του ο Ιερομόναχος εγκαταβιούσε στη Μονή της κουράς και εγγραφής του Ιερά Μονή Α.Γ.Ε.

Νομοθετικό πλαίσιο

7. Στα άρθρα **1710, 1846 και 1901 ΑΚ** ορίζεται ότι : **Άρθρο 1710** «Κατά το θάνατο του προσώπου η περιουσία του ως σύνολο (κληρονομία) περιέρχεται από το νόμο ή από διαθήκη σε ένα ή περισσότερα πρόσωπα (κληρονόμοι). Η κληρονομική διαδοχή από το νόμο επέρχεται όταν δεν υπάρχει διαθήκη, ή όταν η διαδοχή από διαθήκη ματαιωθεί ολικά ή μερικά». **Άρθρο 1846** «Ο κληρονόμος αποκτά αυτοδικαίως την κληρονομία μόλις γίνει η επαγωγή, με την επιφύλαξη της διάταξης του άρθρου 1198». **Άρθρο 1901** «Ο κληρονόμος ευθύνεται και με τη δική του περιουσία για τις υποχρεώσεις της κληρονομίας...»

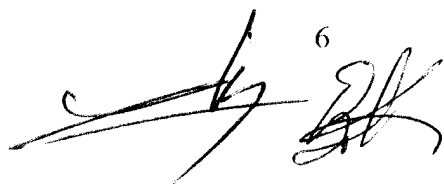
8. Περαιτέρω στα άρθρα **1, 10, 31,40 και 82 παρ. 1 του ν. 4182/2013** Κώδικας κοινωφελών περιουσιών, σχολαζουσών κληρονομιών και λοιπές διατάξεις (Α' 185) ορίζονται τα εξής: **Άρθρο 1** «Για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος κώδικα νοούνται ως: 1. «Κοινωφελής περιουσία»: το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων που διατίθενται με κληρονομία, κληροδοσία ή δωρεά υπέρ του Δημοσίου ή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου ή για κοινωφελή σκοπό. Ως «κοινωφελής περιουσία» νοείται επίσης και το νομικό πρόσωπο που τα διαχειρίζεται και εκπροσωπεί, εφόσον υπάρχει. Οι όροι «κοινωφελής περιουσία», «περιουσία» και «εθνικό κληροδότημα» ταυτίζονται...». **Άρθρο 10** «1. Περιουσίες που καταλείπονται υπέρ κοινωφελών σκοπών αξιοποιούνται κατά τον τρόπο που όρισε ο διαθέτης ή δωρητής. Απαγορεύεται η μεταβολή τόσο των παραπάνω κοινωφελών σκοπών όσο και του τρόπου διαχείρισης της περιουσίας, καθώς και τον ορισμών για τον τρόπο διοίκησής της. 2. Αν υπάρχει αμφιβολία περί του περιεχομένου της βούλησης του διαθέτη ή δωρητή ή αμφισβήτηση κατ' αυτού, αυτή επιλύεται από το αρμόδιο κατ' άρθρο 825 Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας». **Άρθρο 31** « 1. Το λειτούργημα του εκκαθαριστή της περιουσίας παύει με την έγκριση της οριστικής λογοδοσίας επί του έργου του. Η λογοδοσία περιλαμβάνει πλήρη έκθεση της γενόμενης εκκαθάρισης και διοίκησης της περιουσίας και τα στοιχεία αυτής. 2. Υποχρέωση μερικής λογοδοσίας για τα πεπραγμένα τους έχουν οι εκκαθαριστές και κάθε τέλος ημερολογιακού έτους. Ο Υπουργός Οικονομικών μπορεί να ζητεί και μερική λογοδοσία ή πληροφορίες οποτεδήποτε κατά τη διάρκεια της εκκαθάρισης. Επί της μερικής λογοδοσίας

διενεργείται δειγματοληπτικός έλεγχος από την Οικονομική Επιθεώρηση, μετά από αίτημα του Υπουργού Οικονομικών. 3. Ο Υπουργός Οικονομικών διαβιβάζει την υποβληθείσα τελική λογοδοσία σε ελεγκτικό γραφείο του άρθρου 21, προς έλεγχο και επαλήθευση των στοιχείων της... Αν το πόρισμα επισημαίνει ατασθαλίες στη διαχείριση ή παράβαση του νόμου το διαβιβάζει στην Οικονομική Επιθεώρηση για τη διενέργεια εξ υπαρχής ελέγχου και προς καταλογισμό... 4. Αν από τον έλεγχο διαπιστωθούν ελλείμματα, υπό την έννοια των άρθρων 40 επ. του ν. 2362/1995 (Α` 247), εφαρμόζονται οι διατάξεις για τους δημόσιους υπόλογους. Κάθε ζημιά που προκλήθηκε από τη διαχείριση και διάθεση της περιουσίας κατά παράβαση των όρων της συστατικής πράξης και των διατάξεων του παρόντος Κώδικα, καταλογίζεται εντόκως, αν συντρέχει δόλος ή βαριά αμέλεια, με αιτιολογημένη απόφαση της αρμόδιας αρχής. 5. Κατά της πράξης καταλογισμού, η οποία κοινοποιείται στον υπόχρεο, χωρεί έφεση στο Ελεγκτικό Συνέδριο, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 81 του ν. 4129/2013 (Α` 52), κατά τα λοιπά δε εφαρμόζονται οι διατάξεις του νόμου αυτού. Τα ποσά που καταλογίζονται βεβαιώνονται και εισπράττονται κατά τις διατάξεις του Κώδικα Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων και περιέρχονται στην περιουσία, με επιμέλεια του οικείου Προϊσταμένου Δ.Ο.Υ... 6. Αν ο εκκαθαριστής προσκληθεί να λογοδοτήσει και αρνείται, εξακριβώνεται με έλεγχο ή με κάθε άλλο πρόσφορο τρόπο αν υπάρχουν ελλείμματα ή ζημιά και ακολουθεί καταλογισμός». **Άρθρο 40** «1. Περιουσίες που καταλείπονται υπέρ κοινωφελών σκοπών σε άλλα πρόσωπα, εκτός του Δημοσίου, γίνονται αποδεκτές πάντοτε με το ευεργέτημα της απογραφής και εκκαθαρίζονται από τους εκτελεστές που ορίζονται με τη διαθήκη, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος Κώδικα και συμπληρωματικά τις διατάξεις των άρθρων 2020 έως 2027 του Αστικού Κώδικα... 2. Σε περίπτωση ορισμού περισσότερων εκτελεστών, η εκκαθάριση γίνεται από κοινού ... Οι εκτελεστές διαθήκης είναι εις ολόκληρον υπεύθυνοι για τις πράξεις που ενέργησαν από κοινού ή για όσες έχουν συναινέσει, ευθύνονται δε κατά τις διατάξεις περί εντολής του Αστικού Κώδικα». **Άρθρο 82** «1. Όπου δεν ορίζεται διαφορετικά, οι διατάξεις του Κώδικα εφαρμόζονται και στις κοινωφελείς περιουσίες που υφίστανται κατά την έναρξη ισχύος του, ανεξάρτητα από τον τρόπο σύστασής τους...».

9. Τέλος στα άρθρα 1, 123, 124, 125 και 131 του ν. 4149/1961 Περί καταστατικού Νόμου της εν Κρήτη Ορθοδόξου Εκκλησίας κλπ, όπως ισχύει

(Α'41) ορίζεται ότι: **Άρθρο 1** «Η εν Κρήτη Ορθόδοξος Εκκλησία, απαρτιζομένη εκ της Ιεράς Αρχιεπισκοπής και των Ι.Μητροπόλεων Κρήτης, είναι ημιαυτόνομος, έχουσα την κανονικήν εξάρτησιν αυτής εκ του Οικουμενικού Πατριαρχείου». **Άρθρο 123** «Η προ της αποκάρσεως υφισταμένη διαθήκη του μοναχού είναι έγκυρος, οφείλει δε ο μοναχός να γνωρίση απλώς την ύπαρξιν ταύτης εις την Μονήν κατά την ημέραν της αποκάρσεως αυτού. Ταύτης δε γίνεται μνεία εν τη γενομένη τότε πράξει, ίνα πιστωθή, ότι λαϊκός ων συνέταξε ταύτην». **Άρθρο 124** «Πάσα περιουσία, ην ο Μοναχός αποκτά μετά την απόκαρσιν εξ ιδίας εργασίας ανήκει εις την Μονήν, αυτός δε έχει μόνον την κάρπωσιν αυτής, εκ δε της περιουσίας ην άλλως πως αποκτά μετά την απόκαρσιν το μεν δίμοιρον δύναται κατά βούλησιν να διαθέτη εν ζωή ή αιτία θανάτου το δε τρίτον προσκυρούται τη Μονή. Επί τη μη τυχόν διαθέσει εν ζωή ή αιτία θανάτου του διμοίρου ή μέρους αυτού το μη διατεθέν περιέρχεται τη Μονή εκτός εάν συντρέχουν εκ νομίμου γάμου τέκνα, οπότε ταύτα λαμβάνουσι την νόμιμον μοίραν. Επίσης τα αυτά ισχύουσι και επί τη μη διαθέσει περιουσίας κληθείσης προ της αποκάρσεως». **Άρθρο 125** «Εάν Μοναχός καταλείψη την Μονήν, εν η εκάρη και εις άλλην έλθη και ζητηθείς υπό του Ηγουμένου αρνηθή να επανέλθη, δεν δικαιούται να λάβη ουδέν των όσων ήθελεν αποδειχθή, ότι εκ της εργασίας του εκτήσατο προ της αναχωρήσεώς του εκ της Μονής της μετανοίας του, εις ην ταύτα προσκυρούνται. Εάν δε απέλθη δια τους εν τοις ιεροίς Κανόσιν αναγραφομένους λόγους τότε λαμβάνει μεθ' εαυτού του την κινητήν περιουσίαν, ην μετά την απόκαρσιν απέκτησεν εν τω πρώτω Μοναστηρίω εις ο εναπομένει μόνον η περιουσία, ην μοναχός γενόμενος εισεκόμισεν». **Άρθρο 131** «1.Η εν Κρήτη Ορθόδοξος Εκκλησία ως Ημιαυτόνομος και ως έχουσα την κανονική εξάρτησιν και υπαγωγή της στο εν Κωνσταντινουπόλει εδρεύον Οικουμενικό Πατριαρχείο, αποτελεί ίδιον Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου και η Ιερά Επαρχιακή Σύνοδος αυτής αποτελεί το διοικητικό και εκτελεστικό της όργανο»... 5. Η Ιερά Μητρόπολις Κρήτης και αι Ιεραί Επισκοπαί και τα κοινωφελή Ιδρύματα τα υπό Ιεραρχών κατά τους Οργανισμούς αυτών προεδρευόμενα, δέχονται τας υπέρ αυτών κληρονομίας με το ευεργέτημα της απογραφής, ισχύον αυτοδικαίως, ουδεμίαν δε υπέχουσιν ευθύνην πέραν του εκκαθαρισθέντος ενεργητικού και εάν δεν συντάξωσιν απογραφήν».

Ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων

Από τις προαναφερόμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και του όλου νομικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσονται και του σκοπού που εξυπηρετούν, καθώς και την υπαγωγή σε αυτές των πραγματικών περιστατικών που τέθηκαν υπόψη του Τμήματος από την ερωτώσα Υπηρεσία, συνάγονται τα ακόλουθα :

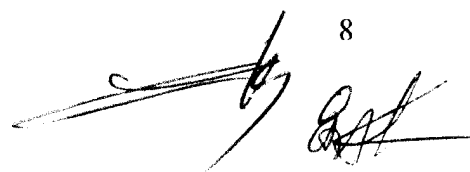
10. Στις διατάξεις των άρθρων 1710, 1846 και 1901 ΑΚ ορίζεται ότι κατά το θάνατο του προσώπου η περιουσία του ως σύνολο (ενεργητικό και παθητικό) περιέρχεται από το νόμο ή από διαθήκη σε ένα ή περισσότερα πρόσωπα. Αντικείμενο της κληρονομικής διαδοχής είναι τόσο τα δικαιώματα του θανόντος όσο και οι εις βάρος του υποχρεώσεις, οι οποίες αποτιμώνται σε χρήμα. Οι αποτιμώμενες σε χρήμα σχέσεις ανάγονται κατά βάση, στο πεδίο του ιδιωτικού δικαίου, χωρίς όμως να αποκλείεται να είναι και δημοσίου δικαίου, εφόσον δεν πρόκειται για σχέσεις, τις οποίες ο νόμος προβλέπει ή από αυτόν συνάγεται ότι είναι ακληρονόμητες.

11. Επίσης, στο πλαίσιο του δημοσίου λογιστικού γίνεται παγίως δεκτό από τη νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου ότι υποχρέωση της κληρονομίας, κατά την έννοια των ανωτέρω διατάξεων του ΑΚ, συνιστά και το από ελλειμματική διαχείριση χρέος του υπολόγου, εφόσον αυτός απεβίωσε πριν από την έκδοση της σε βάρος του καταλογιστικής πράξης και, επομένως, το χρέος αυτό βαρύνει τους κληρονόμους του, πάντοτε όμως, κατά το λόγο της κληρονομικής τους μερίδας, ακόμη και στην περίπτωση της εις ολόκληρον με άλλα πρόσωπα ευθύνης του κληρονομούμενου για το διαπιστωθέν έλλειμμα [βλ. 1269/2010 ΕΣ (Τμ. V), 294/2006 (Τμ VII), 605/2001 (Τμ IV), 2085/1992 (Τμ.Ι.)].

12. Περαιτέρω, γίνεται παγίως δεκτό ότι οι χρηματικές διοικητικές κυρώσεις, που έχουν αποζημιωτικό χαρακτήρα αποτελούν σαφώς κληρονομητά χρέη, διότι η έλλειψη υπαιτιότητας στο πρόσωπο του κληρονόμου ως και η εν γένει μη συμμετοχή του στην υπαίτια ζημιογόνο πράξη ή παράλειψη του κληρονομούμενου δεν αποτελούν το κρίσιμο στοιχείο, που αναιρεί την υποχρέωση του κληρονομούμενου να επωμισθεί τη σχετική αποζημιωτική ευθύνη (ΑΠ 1714/1981, ΝοΒ30,1065, ΟΛΝΣΚ 36/1991, ΝΣΚ 308/2016, 408/2013, 172/2012, 291/2011, 32/2009, 551/2006 184,93/1993, όπου δίδεται

έμφαση στο κριτήριο του αποζημιωτικού χαρακτήρα της επιβαλλόμενης κύρωσης). Η ερμηνευτική αυτή θέση έρχεται σε πλήρη συμφωνία με την νομολογία και θεωρία που επικρατεί στο ιδιωτικό δίκαιο ως προς το κληρονομητό της αστικής ευθύνης, η οποία έχει ανακύψει από αδικοπραξία κατά το άρθρο 914 ΑΚ. Κατά την εν λόγω άποψη, μετά το θάνατο του ευθυνόμενου από αδικοπραξία, η υποχρέωση προς αποζημίωση μεταβιβάζεται στους καθολικούς διαδόχους του κατά των οποίων και ασκείται η σχετική αγωγή, διότι αυτοί, παρά το γεγονός ότι δεν είχαν καμία συμμετοχή στη ζημιόγono αδικοπραξία του κληρονομηθέντος, εντούτοις μετά την αποδοχή της κληρονομίας του υπεισέρχονται στην αστική θέση του αδικοπραγήσαντος και υπέχουν αποζημιωτική ευθύνη κατ' αναλογία των μεριδίων εκάστου (βλ. Μπαλή Κληρονομ.Γ' έκδ. 1952, Καυκά Ενοχ. δ' έκδοση, σελ. 763, Γεωργιάδη /Σταθόπουλο Κληρον. υπ' αρθ. 1710, υποσημ.74, ΑΠ 1399/2007,κ.α.)

13. Τέλος, ως προς τους μοναχούς της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Κρήτης ισχύουν οι ειδικότερες διατάξεις των άρθρων 123επ. του ν. 4149/61, από τις οποίες προκύπτει ότι ο μοναχός Ιεράς Μονής της Εκκλησίας της Κρήτης περιέρχεται, μετά την κουρά του, σε ιδιόρρυθμο καθεστώς δικαιοπρακτικής ικανότητας τόσο ως προς την κτήση όσο και ως προς την "εν ζωή αλλά και αιτία θανάτου" διάθεση των περιουσιακών του στοιχείων. Κατά την αληθή δε έννοια της διάταξης του άρθρου 124 καθιερώνεται η, αυτοδίκαιη (ipso jure) περιέλευση στη μονή της, μετά την κουρά, από το μοναχό κτηθείσας περιουσίας, με το ευεργέτημα της απογραφής. Πρέπει να σημειωθεί ότι, η, αυτοδίκαιη περιέλευση στη μονή της, μετά την κουρά από το μοναχό κτηθείσας περιουσίας, προβλέπεται και από τις συνηγορούσες υπέρ της κατά τα άνω ερμηνείας (ανάλογες) διατάξεις του άρθρου 18 ν.ΓΥΙΔ/1909 και 101 του Καταστατικού Χάρτη του Αγίου Όρους (ΚΧΑΟ) για τους μοναχούς της Εκκλησίας της Ελλάδος και του Αγίου Όρους, αντίστοιχα, αναφορικά με τα από τους μοναχούς αυτούς εκ χαριστικής αιτίας (για τους πρώτους) ή ανεξαρτήτως αιτίας (για τους δευτέρους) αποκτώμενα περιουσιακά στοιχεία (ΟΛΑΠ 15/2017). Αντιθέτως όσον αφορά τους κληρικούς και επισκόπους της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Κρήτης, οι οποίοι δεν είχαν ποτέ την μοναχική ιδιότητα, αυτοί δεν υπάγονται σε ειδικό καθεστώς και δεν εξαιρούνται από τους κοινούς κανόνες της εξ αδιαθέτου κληρονομικής διαδοχής του ΑΚ.

8

14. Ενόψει των ανωτέρω μετά την συζήτηση στο Τμήμα, όσον αφορά την έννοια των διατάξεων που προαναφέρθηκαν και την εφαρμογή τους στο συγκεκριμένο πραγματικό, διατυπώθηκαν δύο (2) γνώμες που έλαβαν ίσο αριθμό ψήφων (τέσσερις κάθε μία).

15. Κατά τη πρώτη γνώμη, που απαρτίστηκε από τον Πρόεδρο του Τμήματος και τους Νομικούς Συμβούλους Ανδρέα Ανδρουλιδάκη, Νικόλαο Δασκαλαντωνάκη και Αγγελική Καστανά, ο καταλογισμός ποσού από άτακτη διαχείριση κοινωφελούς περιουσίας έχει αποζημιωτικό χαρακτήρα και επιβάλλεται σε βάρος όλων των υπόχρεων μελών της Διαχειριστικής Επιτροπής. Εν προκειμένω επειδή τα δύο μέλη της Διαχειριστικής Επιτροπής έχουν αποβιώσει (τα οποία είχαν την ιδιότητα του Αρχιεπισκόπου Κρήτης ο πρώτος και του Αρχιμανδρίτη -Ιερομόναχου Μονής ο δεύτερος), ο καταλογισμός θα πρέπει να επιβληθεί σε βάρος των νομίμων κληρονόμων τους, εφόσον δε αυτοί είχαν την ιδιότητα των μοναχών, στις Ιερές Μονές, στο μοναχολόγιο των οποίων ήταν εγγεγραμμένοι. Ειδικώς, όσον αφορά τον Αρχιεπίσκοπο Κρήτης Τ. κατά κόσμον Μ.Π., και για την περίπτωση που αυτός δεν είχε καρεί μοναχός, ισχύουν οι κοινοί κανόνες της εξ διαθέτου κληρονομικής διαδοχής του ΑΚ.

16. Κατά τη δεύτερη γνώμη, που απαρτίστηκε από τους Νομικούς Συμβούλους Στυλιανή Χαριτάκη, Κωνσταντίνα Χριστοπούλου, Ευσταθία Τσαούση και Βασίλειο Κορκίζογλου, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 124 του ν. 4149/1961, όπως αυτή έχει ερμηνευθεί νομολογιακά (ΟΛΑΠ 15/2017), η μόνη περίπτωση κληρονομικής διαδοχής περιουσίας αποβιώσαντος μοναχού από Ιερά Μονή της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Κρήτης είναι η περίπτωση *«του μη (εν ζωή ή αιτία θανάτου) διατεθέντος, ολόκληρου ή μέρους (των 2/3) της εξ άλλης αιτίας, αποκτηθείσας περιουσίας του μοναχού»*. Από το συνδυασμό της ανωτέρω διάταξης με τη διάταξη της παραγράφου 5 του άρθρου 131 του ως άνω νόμου περί αποδοχής κληρονομιών, με το ευεργέτημα της απογραφής από τα διάφορα νομικά πρόσωπα της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Κρήτης, λαμβάνοντας υπόψη και τον πρόδηλο σκοπό του νομοθέτη προς υποστήριξη του πνευματικού και κοινωφελούς έργου τους, συνάγεται ότι στην έννοια της κληρονομιάς της περιουσίας του μοναχού ή άλλου κληρονομούμενου προσώπου δεν συμπεριλαμβάνονται χρέη τα οποία, αφενός αφορούν δημόσια διαχείριση του αποβιώσαντος (με την ιδιότητα του δημοσίου

υπολόγου), αφετέρου δε για τα οποία ο καταλογισμός σε βάρος του κληρονομούμενου (μοναχού ή άλλου προσώπου) δεν είχε συντελεσθεί κατά τον χρόνο θανάτου του, ούτε ήταν νόμιμο να χωρήσει καταλογισμός σε βάρος του, μετά θάνατον (ΟΛΕΣ 272/2019).

17. Κατόπιν αυτών, λόγω ισοψηφίας των γνωμών το Τμήμα, κατ' εφαρμογή του άρθρου 7 παρ. 3 του ν. 3086/2002, παραπέμπει το υπό κρίση ερώτημα στην Ολομέλεια του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα 26/6/2019

Ο Πρόεδρος

Ανδρέας Χαρλαύτης

Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Η Εισηγήτρια

Ελένη Κωστάντη

Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.